

לימוד היומי דקה ליתנו

יום	יום לחדש	יום מוהר"ן	ליקוטי הלכות	ליקוטי מוהר"ן	משנה ברורה	היי מוהר"ן	שולחן ערוך אבן עזר
שבת	כ"ה	צב.	רלו	חורה	מג - סד	סד	ס"א - ס"ב
א	כ"ו	צב:	רלו	רעא:	סה - סו	סו	ס"ב - ס"ג
ב	כ"ז	צב.	רלה	רבע.	סז - סח	סח	ס"ג - ס"ד
ג	כ"ח	צב:	רלש	רבע:	סט - ע	ע	ס"ד - ס"ה
ד	כ"ט	צד.	רמ	רעג.	שא - עב	עב	ס"ה - ס"ו
ה	ל'	צד:	רמא	רעג:	עג - עד	עד	ס"ו - ס"ז
ו	א'	צה.	רמב	חורה	עה - עז	עז	ס"ז - ס"ח

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

179 | פרשת ראה | כ"ה אב ה'תש"פ

בְּנֵים אֶתֶם לַה' אֱלֹהֵיכֶם

כסוף וקץ גמור, ולהאמין שעדיין כוחו של הנפטר קיים ויכול הוא להצמיח פרי ביתר עוז - צריך לעמול הרבה קודם ההספד.

בפרשתנו אנו לומדים על האיסור להתגודד ולקרוח קרחה על המת כחוקות העמים, והתורה מצווה עלינו: **בְּנֵים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְדוּ וְלֹא תִשְׂמְנוּ קִרְחָה בֵּין עֵינַיִךְ לַמֵּת**. טעמו של איסור זה הוא, כי המוות אינו כליון, הנפשות ממשיכות להתקיים גם בעולם הבא, והקרח והגדידה רומזים על הפסד וכליון גמור (ראה רמב"ן). אבל מוהר"ן מוסיף עומק לדברים: לא רק שהנפשות ממשיכות להתקיים גם אז בעולם העליון, אלא שעלינו גם לעמול להמשיך אורו של הנפטר בעולם הזה, להבין ולהשכיל שאין מציאות של פירוד גמור, אלא העלמה בלבד. ובאמצעות כיוסופינו יש לנו להחזיר ולהחיות זאת, ולהמשיך כוחו והארתו גם כאן במשנה תוקף.

לא זו בלבד, אלא שאנו מאמינים שעתה בשעת מיתה מתעצמת טובת המת, וכמו שאמרו חז"ל (יל"ש תהילים פ"ט) "והנה טוב - זה המוות". שכן, לאחר המיתה הוא מזדכך מכל הפסולת הנאחז בגוף הגשמי. כל עוד אנו מלוכשים בבשר הגוף שלא נזדכך כראוי, אזי שוֹךְ כבדות ועצלות בכל הנוגע לעבודת ה', זה נתפס אצלנו כ'עבודת' ויגיעה, ולעומת זאת כל חפצי הגוף ותאוותיו נתפסים כ'חירות'; זהו החילוף האיום בין 'עבד' ל'בן' והעלמה דשיקרא מטעה אותנו. וכאשר האדם מת ונקבר, הגוף מתכלה ומזדכך מזוהמא זו, והאדם זוכה לגלות את הנעמיות העצומה בהיותו בן חביב לקב"ה שדבק בו בתורתו ובמצוותיו.

זוהי, לפי דברי מוהר"ן, טעמה של אזהרה זו - שלא לקרוח קרחה ולא להתגודד למת, מאחר שאנו בנים לה' אלוקינו. וכה הם דבריו המאירים: **בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת, סמך אצל מצוה זאת דייקא לקרותם בשם 'בנים', כי הא בהא תליא והוא טעמו של מצוה זאת, כי השם יתברך אומר לישראל: בנים אתם לה' אלקיכם, ועל כן אסור להתגודד ולעשות קרחה על מת, כי צריכין להאמין שבאמת המיתה טובה גדולה מאד, שעיקר גזירת המיתה הוא כדי לבטל ולבלות בעפר זוהמת בחינת ה'עבד', כדי שזנכה לעתיד לקום בתחיית בגוף זך ואז נזכה להיות בבחינת 'בן', כמו בן המחפש בגניז אביו. ועל כן מקושר היטב מקרא זה בקשר נפלא, כי דייקא מחמת שישאל נקראים באמת 'בנים', בחינת בנים אתם לה' אלקיכם, על כן לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם על מת' כי המיתה טובה גדולה כדי לזכות להגיע על ידי זה לבחינת בן בשלמות" (ליקוטי הלכות, ברכות השחר ג, מה).**

ואם כך באבלות על המת רח"ל, כל שכן כאשר אנו בוכים על כל סוג של נפילה או ירידה, עלינו לזכור שלא להתאבל כדרך האומות שרואים בכל דבר כיליון ואבדון, ולעומתם נתעצם ונאמין שכל ירידה היא תכלית עליה וצמיחה מחדש, ואם בוכים הרי זה רק בהשתוקקות וכיוסופים לצמוח מחדש.

"שוב לא נזכה לראות את אור פניו המאירים של הנפטר הזה, שוב לא נוכל להתענג מנועם אמרי פיו, יותר אין לנו את הזכות להתחמם לאורו", המספיד נשא קולו בבכי סוחף ועמו כל הקהל, הוא פָּרַט על נימי הלב ועורר את הרגשות הכאובים, על ההפסד המר, על האבידה הגדולה שאין לה תמורה, על החושך העצום והחלל הנורא שנפער ונתהווה עם הסתלקותו של הנפטר דגן. ככל שהעמיק והיטיב לצייר את העבר שנגזר ואינו, כן גברו הבכיות והזעקות, צעקת יאוש של חדלון ואבדון שאין לה השלמה עוד.

האמנם, זוהי הבכיה על איש כשר עליה אמרו חז"ל (שבת קה: הובא בספר המדות תשובה ח"ב) "הבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלין לו על כל עוונותיו!" האם על כך אמר רבינו הקדוש (שם, יראה ח"ב) "בכיה על מיתת אדם כשר היא חשובה כמו יראת שמים"? והלא בכיה שכזו באה באופן טבעי אפילו אצל אומות העולם שבוכים על קרוביהם ומכריהם, לא יתכן שיזכו בכך בהתעוררות רגשי לב טבעיים בלבד, ובוודאי שעל זכיה עצומה שכזו צריך לעמול הרבה.

הבה נתבונן מעט בדברי מוהר"ן (ליקוטי הלכות, קרחה ג, א) על מהות האבלות וההספד על המת וממנו ניקח לעבוד את ה'.

לאדם בעולם הזה ישנו תפקיד עצום ונשגב: 'להטיל שלום בין העליונים והתחתונים'. הגוף שהוא מהגשמיים מחובר לנשמה שהיא מהרוחניים, ובכך 'שלום' זה יכול האדם לעורר ולחבר את כל חלקי הבריאה שישו בו כולם להכיר במציאות ה' בעולם ולהתעורר לעבודתו יתברך. **כי כל אחד מישראל יש לו כח להחזיר כל העולם בתשובה ולקשר ולהעלות כל העולמות לה' יתברך, כי הוא כלול מכל העולמות, כי נשמתו מן העליונים וגופו מן התחתונים, ועל ידי התקשרות נפשו בגופו, הוא יכול לקשר כל העולמות לקרבם לה' יתברך" (ליקוטי הלכות, קרחה ג, א).**

כאשר האדם מת ונשמתו מסתלקת למעלה ח"ו וגופו נשאר למטה בתוך הארץ התקלקל השלום והחיבור הזה שהיה בין נשמתו וגופו בחיים חיותו, ועל כך צריכים להתאבל ולבכות, להשתוקק שישו בו ויחזור החיבור הזה ויפעל בעולם, ועל כך אנו מרבים בהשתוקקות ורצונות ובכיה על חסרון זה ומצפים שהחסרון הזה ישו בו ויתמלא. "ועל כן מתאבלים ומספידים עליו, כי על ידי הספד חוזרין וממשיכין נפש הנפטר למטה כמובא, וחוזר ונקשר הארת הנשמה בגוף הנפטר" (שם).

הַיְי אומר: לא זו בלבד שההספד לא בא להביע את רגשות הכליון והאבדון, אלא להיפך, כל מטרתו להתאמץ 'להחיות' שוב את כח הנפטר, להמשיך את אשר החל בעולם הזה לחבר גוף ונשמה, ולהאיר הארה זו בעולם הזה ביתר שאת. כל מחשבה של ייאוש ואבדון בעת ההספד פסולה היא ביסודה, וכמובן, שעל בהירות אמונה שכזו - לעמוד איתן גם מול מציאות של פטירה שנתפסת

דבר המערכת

"יקר מאד אלפים פעמים כשאתה אצלנו פעם אחת ברבע שנה בשבירת מניעות כאלה" - כותב מוהר"ן - לבנו - "מאשר היית אצלי בכל שבוע בלי מניעות" (עלים לתרופה, מכתב טז).

האם ניתן לשער מה היה מקבל בנו יקירו של מוהר"ן בהיותו אצלו כל שבוע, כמה הררי תורה ודעת חסידות והשגות אלוקות, ואף על פי כן, מוהר"ן ידע את המחיר האמיתי: להיות פעם אחת ברבע שנה עם 'מניעות', עולה בערכו אלפי פעמים מאשר בכל שבוע בלי מניעות! המניעות הם כלי עצום להכפלת יְקָר ערך הדבר שאותו זוכים לעשות, בכל דבר שבקדושה.

הקב"ה רוצה לזכותנו, לפיכך הרַבָּה לנו פחדים ומניעות בשנה זו. הוא רוצה לייקר את ערכה של הנסיעה הקדושה לראש השנה שלו העולה על הכל, ולהכפילה במאות ואלפי פעמים מאשר נסיעה בלי מניעות. ועלינו להבין את הרמז: לא להרפות ולא להתבלבל, יש כאן הארת פנים ולא הסתר פנים, יש כאן הושרה של שרביט הזהב ועלינו לבוא וליגע בראש השרביט.

תכליתם של מניעות להגדיל החשק, שהיא הכלי שעל ידה יוכל לגמור חפצו בקודש, וכמו שאמר רבינו הקדוש: "כשאישי ישראלי צריך לעשות דבר הצריך לו ליהדותו, בפרט כשצריך לו לעשות דבר גדול שכל יהדותו תלוּי בזה, כגון לנסוע לצדיק אמתי, אזי מזמינים לו מניעה, וזאת המניעה היא כדי שעל ידי זה יהיה לו חשק יותר לעשות אותו הדבר. ועל כן כשיש לו מניעות גדולות מאד מאיזה דבר שבקדושה, יידע ויבין מזה, שזה הדבר שרוצה לעשות, הוא נחשק גדול מאד ודבר יקר מאד, שמחמת זה המניעה גדולה מאד, ובפרט כשרוצה לנסוע לצדיק האמת".

המניעות והכיוסופים הם מתנות יקרות, חבל לבזבזם בבידור וברבורי סרק, הבה נתחזק ונתעצם יְעָצֵם הכיוסופים שלנו לראש השנה, וכפי שמוהר"ן מדריך את בנו: "חזק ואמץ ושמח נפשך בראש השנה העבר, ובמה שאנו מקווים ומתכנים להיות על ראש השנה הסמוך הבא עלינו לטובה" (עלים לתרופה, קט).

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה'ק ותלמידיו

פעם כְּשֶׁדָּבַר רַבְּנוּ עִם בְּתוּ שְׁרָה'קֵעַ מְגוֹדֵל מְעַלְת הַכְּנֶסֶת אוֹרְחִים, שְׁאַלָה אֶת רַבְּנוּ: "וְכִי מַה אֶפְשֶׁר לַעֲשׂוֹת כְּדִי לְצַאֵת יְדֵי חוֹבֶת מְצוֹת הַכְּנֶסֶת אוֹרְחִים?" עָנָה לָהּ רַבְּנוּ: "וְאוּס מִיִּנְסֻטוּ? אַ אֹרְחַ, נֶאֱפֵ אֶ שְׂטִיקֵל טִישְׂטֶאָף, נֶאֱפֵ אֶ שְׂטִיקֵל קוֹיִלִישְׂטִי". "מַה אֶת חוֹשֶׁבֶת? יֵשׁ אוֹרְחַ, עוֹד חֲתִיכֶת מִפָּה (עַל הַשְּׁלֶחֶן) וְעוֹד חֲתִיכֶת חֶלְה".

(שיח שרפי קודש')

כִּי־כֵן הַמִּתְחַטֵּא לְפָנַי אָבִיו!

בנים אתם לה' אלקיכם

בפסוק זה אנו רואים חביבותו של הקב"ה אלינו, אשר מחבב אותנו וקורא לנו 'בנים', וכמו שאמרנו חכמינו במשנה: "חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום שנאמר בנים אתם לה' אלקיכם" (אבות ג, ד).

וחביבות זו אינה פוסקת מאתנו גם כאשר אנו בגדר 'בנים סכלים', 'בנים משחיתים', כי בין כך ובין כך אנו קרויים בנים למקום, וגם בהיותנו רחוקים ממנו ח"ו אנו נקראים 'בני א-ל חי'.

וכדברי רבי מאיר בגמרא:

"דתניא: בנים אתם לה' אלהיכם, בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים - אתם קרויים בנים, אין אתם נוהגים מנהג בנים - אין אתם קרויים בנים, דברי ר' יהודה. רבי מאיר אומר: בין כך ובין כך אתם קרויים בנים, שנאמר 'בנים סכלים המה', ואומר 'בנים לא אמונן בס', ואומר: 'זרע מרעים בנים משחיתים', ואומר 'והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי'" (קידושין לו ע"א).

והנה, מלבד עצם האמונה והידיעה שעלינו להאמין ולדעת שהקב"ה מחבב אותנו 'לבנים', יש כאן גם הוראה למעשה, כיצד לשפוך שיחנו לפני ה'; "כבן המתחטא לפני אביו".

וכדברי רבינו בשיחות הר"ן:

"טוב מאד מי שיכול לשפוך שיחו לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים כבן המתחטא לפני אביו, כי הלא השם יתברך כבר קראנו בנים כמו שכתוב 'בנים אתם לה' אלקיכם', על כן טוב מאד לפרש שיחתו וצערו לפניו יתברך כבן שקובל לפני אביו, בתנועות של חן ורחמים (שקורין פיעשטשין)" (שיחות הר"ן, ז).

ומאחר שגם בהיותנו רחוקים מאד, עדיין אנו קרואים 'בנים' - לכן עלינו לפרש שיחתנו לפני ה' כבן המתחטא לפני אביו, גם אם אנו רחוקים מאד.

"ואף אם נדמה להאדם שלפי מעשיו אינו כבן לפניו יתברך, עם כל זה הלא השם יתברך קראנו בנים כנ"ל, כי בין כך ובין כך קרויים לך בנים. ואם עתה הוא מגרש אותי חס ושלום מבחינת בן, הטוב בעיניו יעשה. עלי לעשות את שלי לעשות עצמי כבן כנ"ל. ומה טוב כשיכול לעורר לבו בתחנונים עד שיבכה ויוריד דמעות כבן לפני אביו" (שם).

וגם אם בעת ההתבודדות, באים לאדם מחשבות הרבה של התרחקות - לא יתייחס אליהם כלל, ואז ישלח לו השם יתברך מחשבות של התקרבות, עד שיכול לפרש שיחתו כבן המתחטא לפני אביו, מתוך הרגשת התקרבות וחביבה.

וכדברי רבינו שם: "שלפעמים ידמה להאדם במחשבתו שאינו ראוי להיות כבן לפניו יתברך וכיוצא בזה, אף על פי כן עליו לעשות את שלו, ואחר כך יעזרו השם יתברך וישלח לו מחשבות של התקרבות. כי באמת כל ישראל כולם קרויים בנים אצלו יתברך, ועל כן ראוי לנו לפרש שיחתנו וצערנו לפניו יתברך כבן הקובל לפני אביו" (שם).

נוסעים אִנְחָנוּ...

שאלה:

הבלבולים והמניעות על הנסיעה לאומן השנה, הם רבים וגדולים. לא אכנס בריבוי פרטים, רק אשאל בקצרה: האם צריך למסור את הנפש על הנסיעה לרבינו על ראש השנה?

תשובה:

במילה אחת: כן!

ולְיָתֵר פירוט, הרי התשובה המפורטת לפניך.

[אך בטרם נפרט את התשובה, נציין לדברי רבינו שאמר: "כשאדם שואל להצדיק אם לעשות דבר שיש בו מסירת נפש בשביל השם יתברך, הוא ראוי לו להשיב ולצוות עליו שלא לעשות, ואף על פי כן השואל אין צריך לקיים דבריו" (שיחות הר"ן, ריח). ובמיוחד נוהג הדבר כלפי ר"ה, שאין רבינו מצווה על האדם לעשות 'מסירות נפש' ואף מצווה עליו להדיא שלא יבוא, אבל פנימיות רצונו שימסור האדם את נפשו לנסוע ולבוא, כמבואר באריכות בחיי מוהר"ן אות ח"ג, עיי"ש. אי לכך, כל מה שנכתוב להלן על מסירות נפש, אינו מצד ציווי והוראה לרבים, אלא מצד גילוי רצונו האמיתי של רבינו, ודי לחכימא].

ובכן:

כדי להגיע לצדיק האמת, אין די ברצון חזק ותקיף, אלא נצרכים לרצון עד כדי 'מסירות נפש'. "ועל ידי מסירות נפש, דהיינו שמוסר נפשו בשביל לנסוע ולהתקרב להצדיק, על ידי זה אפשר לדבק עצמו אליו" (ליקוטי מוהר"ן, קנב).

וכבר התבטא פעם מוהר"ת בעצמו, לגבי הנסיעה לציון הקדוש לימי ראש השנה, ואמר: "גם אם כל הדרך הייתה מחופה בסכנים, הייתי רוחש על ידי ועל רגלי לבוא לשם על ראש השנה!" (כוכבי אור).

וכן מסופר על תלמידו של מוהר"ת, רבי אפרים בן רבי נפתלי ז"ל, שאחר עלייתו לארץ ישראל היה נוהג לנסוע מדי שנה לאומן לימי ראש השנה, על אף זקנותו וחלישותו הגדולה. וכששאלוהו פעם: 'זקן כמון נוסע לחוף לארץ בטרחה כזאת?' ענה: וכי מה? אפילו אם אמות בדרך ואקבר באיזה שהוא גן - גם טוב לי, העיקר שהשתדלתי ונסעתי לאומן לראש השנה" (שי"ש ק, ה, קמו).

כמו כן מסופר, על רבי ברוך מברדיטשוב, תלמידו של רבי אברהם ב"ר נחמן, שבאחד השנים לא הביא עמו את בנו לאומן על ראש השנה, מאחר שהיה 'עריק' מהצבא הרוסי, ופחד מאד שלא יתפסוהו בדרך. וכשסיפר זאת לרבי אברהם ב"ר נחמן, נענה ואמר: "חבל, הרי אם היית מביא אותו, היית מקיים דבר נשגב כמו העקידה שעקד אברהם את יצחק בנו" = "וואלסטו מקיים גיווען די עקידה" (שי"ש ק, ג, תצא).

ומכל זה נבין ונשכיל עד כמה ראוי למסור את הנפש בשביל הנסיעה לרבינו הקדוש, כי בנפשנו הדבר. ובשביל נסיעה זו "כדאי וכדאי לסבול ולשבר על זה כל המניעות שבעולם!" (עלים לתרופה, מכתב מיום "א טבת שנת ת"ר).

ועתה, שים לב שואל יקר:

אין דורשים מהאדם שימסור את נפשו בפועל ממש חס ושלום, כי בוודאי אין אנו מצווים להרוג את עצמנו עבור הנסיעה לאומן... "זוהי אינה מהשלשה דברים שצריכים ליהרג ואל יעבור חלילה!" וכשיש סכנת נפשות "לא עלה על דעת רבינו ז"ל וגם על דעת ר' נתן ז"ל לצוות לנסוע שמה" (מתוך מכתבו של רבי יצחק ברייטר הי"ד, מיום ד' מקץ שנת תרפ"ו).

רק עיקר הכוונה היא, שעל האדם לחזק את רצונו כל כך, עד כדי כך שיהיה מוכן למסור את נפשו. ותיכף כשהאדם מוכן באמת למסירות נפש, מסיר השם יתברך ממנו את כל המניעות ועוזרו לו לנסוע. כי כפי שהזכרנו, כל המניעות הם רק כדי להגביר את החשק. ומאחר שהגביר כל כך את חשקו, עד כדי שהוא מוכן למסור את נפשו, מסיר השם יתברך ממנו את כל המניעות.

וכמו שכותב מוהר"ת לגבי המסירות נפש לקבל את התורה: "אין הכוונה שירד האדם לתוך הים והתהום ממש, להוציא אותה משם, רק העיקר הוא הרצון והחשק שיהיה מרוצה באמת לסבול מסירות נפש, אפילו לירד לתוך הים והתהום ממש בשבילה, אבל תיכף כשהוא מרוצה לכך ברצון חזק באמת, עוזרו לו ה' יתברך לקבלה מיד, כי על ידי הרצון משבר כל המניעות וזוכה לקבלה כראוי" (ליקוטי הלכות, הכשר כלים ד, כד).

וכן לגבי הנסיעה לרבינו, שברגע שהאדם חזק בדעתו, מתבטלים כל המניעות. וכפי שמספר מוהר"ת בעצמו על נסיעותיו לרבינו, שלפעמים התגברו המניעות כל כך, עד שלא ידע מה לעשות. אך בן ברגע שחזק את דעתו והחליט "היה מה שיהיה, אני נוסע!" - תיכף סרו והתבטלו המניעות... "כי תיכף כשנתחזקת בדעתי לנסוע בוודאי, ויעבור עלי מה, תיכף סייעני השם יתברך והזמין לי צרכי נסיעתי, כי כן דרכו יתברך תמיד כי הבא ליטרה מסייעין לו" (ימי מוהר"ת, כ).

אסיים בדבריו של רבי נפתלי ז"ל תלמיד רבינו [אשר השבוע היה האיראצייט שלו] שכותב לחברו: "הנני מזרז ומחזק, עד שיפרח היום ונסו הצללים ילך ויבוא הציון הקדוש, וייכתב וייחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום בגשמי וברוחני פְּאָנָת נפשו", אמן ואמן.

פנינים מאירים וחידושים מהזורים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכמער שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

מהיכל אור שבעת הימים הבעש"ט הקדוש

ראוי לראות מסוף העולם ועד סופו, ואוזן ראוי לשמוע הכרוזין של מעלה, רק עוונותינו מבדילין מצד שהנשמה בגלות היצר הרע, וג' קליפות של ערלה מסבבין הראייה והשמיעה, וצריך שישבית הקליפות ואז יוכל לשמוע ולראות, ומורי זלה"ה יוכיח שראה מרחוק ושמע הכרוזין כאשר נתברר לאמתו.

בעל שם טוב בראשית את כטו-1

לצדיקים שעתידים לבוא בעולם. וכל מי שזוכה למצוא בתורה את האור הגנוז, מסתכל בו מסוף העולם ועד סופו. וכי סבור אתה שהשוורים לבד ראית...
מקור מים חיים בראשית את כטו-20

עין רואה ואוזן שומעת - הכרוזין של מעלה
עין רואה ואוזן שומעת (אבות ב, א) שמעתי ומורי זלה"ה ביאור המשנה, מצד שהוא עין

ואח"כ פתח את ספר הזוהר ועיין בו, ואמר: אני רואה את השוורים שלא גזלו אותם. ושאל רבי יוסף אותו: זה כתוב בזוהר? והשיב לו: זהו מה שאמרו חז"ל (מדרש רבה על פסוק בראשית א, ד) וירא אלקים את האור כי טוב וגנוז, כי באור של ששת ימי בראשית היו יכולים להסתכל מסוף העולם ועד סופו, וגנוז בתורה, ומה שאמרו שגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, היינו

סיפור - הבעש"ט רואה למרחקים בכח התורה עובדא כיוצא בזה שהייתה אצל רבי ברוך מקאמינקא, ששלח שוורים לדרך והיה מתירא שלא יפלו ליד בעלי מלחמה היוונים, כדרך שגזלו שוורים של סוחרים אחרים. ושלח את רבי יוסף מקאמינקא אל הבעש"ט, ואמר לו הבעש"ט: למה לא אמרו לי בעת שלחתי את השוורים, והייתי משגיח עליהם.

בשכמל"ו בקול בסדר 'יום כיפור קטן'

ב. המאמר **מרדכי** (סי' תרי"ט סק"ד) כתב דשתי מדרשות חלוקות הן, ולשיטתו, ברוך שם אינו מפרשת קריאת שמע, רק תוספת שמוסיפים מפני שאמרו יעקב, או משום שירת המלאכים, [ואינו חשוב הפסק שהוא מענין הפרשה], ולאות היכר שאינו חלק מהפרשה אומרים אותו בלחש. וכן כתב **המשנה ברורה** (עיי"ש סק"ל) ופסק שאם לא אמרו אין מחזירין אותו (ביאור"ה שם ד"ה אחר, וכו"מ בטור עיי"ש). ולשיטתם יש תקנה מיוחדת ביו"כ לאמרו בקול אע"פ שאינו חלק מהפרשה.

נמצא דלפי שיטה הב', עיקר הקפידא לאמרו בלחש הוא רק באמצע פרשת קריאת שמע, אבל בסדר קבלת עול מלכות שמים, או אחר הזכרת שם שמים לבטלה, או ברוך שם שלאחר 'אנא בכח', יש לאמרו בקול שא"צ שום היכר בזה. וכן כתב **הצ"ח** (פסחים נו. ד"ה נאמרוהו).

המהרש"ק (בכח"ש סי' סא) כתב דגם לאחר יו"כ קטן יש לאמרו בלחש, לפי שהוא שבח גדול וראוי רק למלאכי השרת. ודבריו הם כשיטה א' הנ"ל. וכן משמע **בשו"ת תורה לשמה** (סי' קצו) דאם אמרו כדרך לימוד מותר לאמרו בקול, אבל אם אמרו בדרך יחוד ושבח יש לאמרו בלחש. גם **בשער הכוונות** (ג') מובא שיש לומר בשכמל"ו שלאחר 'אנא בכח' בלחש. אמנם **בשולחן הטהור** (סי' מח ס"א) להרה"ק מקומארא כתב, דברוך שם שלאחר 'אנא בכח' יש לומר בקול, דרק בשעת היחוד של קריאת שמע שיש בזה כוונה מיוחדת שייך קנאת המלאכים, אבל אם אינו בשעת יחוד של קריאת שמע מותר לאמרו בקול גם בדרך שבח.

וכן נהגו אצל אנ"ש לומר בשכמל"ו בקול בסדר 'יום כיפור קטן'.

כתב **המטה אפרים** (סי' תקפ"א ס"א): "בערב ראש חודש אלול נהגו רבים להתענות ולעשות סדר 'יום כיפור קטן' אף במקום שאין נוהגים לעשות כסדר הזה בשאר חודשים כדי שייכנס לבם לתשובה", ע"כ. ומנהיגו לומר 'יום כיפור קטן' בכל ערב ראש חודש (עי' לקו"ה תפלת המנחה ה"ד אות יד).

בסוף סדר יום כיפור קטן אומרים 'קבלת על מלכות שמים'; 'שמע ישראל' וכו', ולאחריו ג"פ 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בקול רם. מנהג זה כבר נזכר בפוסקים, ונחלקו האם לאמרו בקול או בלחש, כאשר יבואר.

מקור הדין לומר 'ברוך שם' בלחש מובא בשו"ע בהלכות קריאת שמע (סי' סא ס"א), והטעם כתב **הטור על פי הגמרא** בפסחים (נו.) שמפני שמשא רבנו לא אמרו בתורה, ורק יעקב אבינו אמרו, תיקנו לאמרה בלחש. ובהלכות יום כיפור (סי' תרי"ט ס"ב) איתא דביום כיפור יש לומר בשכמל"ו בקול רם, והטעם כתב **הטור על פי המדרש**, שבכל השנה אומרים בלחש מפני שמשא גְּבֻהָה מהמלאכים בשעה שעלה למרום, אבל ביום כיפור אשר אז גם ישראל דומים למלאכים אומרים בקול.

ובענין ב' טעמים אלו, מצאנו כמה שיטות:
א. המגן אברהם (סי' תרי"ט סק"ח) כתב, דבאמת אמרו משה רבנו, כדברי המדרש, וכוונת הגמרא היא שאמנם לא פירסמו בתורה כדי להצניעה מפני המלאכים. ולשיטתו, 'ברוך שם' הוא חלק מפרשת קריאת שמע, אלא שנאמר בלחש כדי להצניעה מפני המלאכים, וביום כיפור שאנו דומים למלאכים אין חוששים להצניעה. ולכן פסק (בסי' סא סק"א) דבדיעבד אם לא אמרו מחזירין אותו, וכן פסק **השולחן ערוך הרב** (שם ס"א).

שמותר לו ללכת בכל העיר (סי' תה ס"ו). ואף שהרכב נמצא למעלה מ' והוא צריך לרדת למטה מ' אין איסור דאורייתא במה שנכנס לתוך התחום (עי' חזו"א סי' קט סק"ח וצ"ב, ומ"מ אינו דומה לדגלי מדבר).

אבל באמת יש להסתפק אם אכן קיים ההיתר של למעלה מ' בנסיעה ברכב, שמצינו בזה ג' אופנים: א) המפליג בספינה שהיא גבוהה מקרקעית הארץ ' טפחים, חשוב כמהלך למעלה מ'. ב) ההולך על גבי עמוד הגבוה ' טפחים, חשוב כהולך על הארץ (סי' תד שם). ג) הרוכב על גבי בהמה שהיא גבוהה מ' טפחים נחלקו האחרונים: לדעת הבית יוסף (סי' רסו ס"ב) הרוכב על גבי בהמה וגם רגליו למעלה מ' הוי כיושב בספינה שלמעלה מ', והיושב בקרון רחבה ד' טפחים הוי כהולך על גבי עמודים. ולדעת המגן אברהם (שם סק"ד) יש ברכיבה איסור תחומין אפי' למעלה מ' דרכוב כמהלך דמי. - ויש להסתפק מה דין הנוסע ברכב, אם כיושב בספינה, או כהולך על עמוד, או כרוכב על בהמה, או כיושב בקרון.

נסיעה ברכב מחוץ לתחום

בכבישים הבין עירוניים דלרוב הפוסקים אין צריך שיהיו ס' רבוא, [וגם הנוסע מבית שמש לירושלים שיש בהם עירוב מהודר, כיון שהכביש מוליך גם לעיירות אחרות שהעירוב שם מפקפק, יש לחוש דהוי כסרטיא מעיר לעיר שאינו מעורב שהוא רשות הרבים גמורה מן התורה] (עי' באו"ה סי' שמה ס"ז ד"ה שאין).

גם בעיקר הדין השיג הביאור הלכה (שם) על האחרונים הנ"ל שאין צריך שיהיו י"ב מיל רשות הרבים, וגם היוצא דרך כרמלית אסור מדאורייתא שאין צריך להיות כדגלי מדבר ממש.

נסיעה ברכב סגור

יש שרצו לומר שהנוסע ברכב סגור והרכב יש לו ד' מחיצות שדינו כרשות היחיד, אין בזה איסור תחומין מן התורה לדעת הרמב"ם הנ"ל, שהרי נמצא כל משך זמן נסיעתו בתוך רשות היחיד, ואינו דומה לדגלי מדבר.

אבל בביאור הלכה (שם ס"א ד"ה והואיל) הוכיח **המפליג** בספינה [הסמוכה לקרקע פחות מ' טפחים] מחוץ לתחום עובר על איסור תורה, אף שהספינה היא רשות היחיד. ולפי זה גם הנוסע ברכב שהוא רשות היחיד עובר על דאורייתא. וכן מבואר בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' קכב) **המפליג** בספינה מעל רשות הרבים חייב, **הספינה** אינו מבטל שם רשות הרבים שמתחתיה, ונמצא שיוצא חוץ לתחום מעל מקום הדומה לדגלי מדבר, ורק ביוצא דרך רשות היחיד פטור מהמקום בעצמו אינו דומה לדגלי מדבר. וכן כתב הרדב"ז (ח"ג סי' תקמ).

נסיעה במכונית גבוהה

מצויים רכבים גדולים שקרקעיתם גבוהה 80 ס"מ מקרקעית הרחוב, ויש לדון אם אפשר לצרף בזה הסברא של 'אין תחומין למעלה מעשרה'. דאיתא בשולחן ערוך (סי' תד ס"א) **המהלך** מחוץ לתחום למעלה מעשרה הוא ספק אם יש תחומין למעלה מעשרה. ואם כן יש לומר דבנוסע ברכב כזה הוי ספק ספיקא, שבא הלכה כמאן דאמר י"ב מיל דרבנן, ואת"ל דאורייתא שמה אין תחומין למעלה מ' (עי' יו"ד סי' קי בכללי ס"ס להשי"ך דין טז). [ובכל אופן יש להעדיף עכ"פ רכב גבוה למעט באיסור]. וכן מובא בשם החזון איש שהורה למי שהוצרך לנוסע בשבת חוץ לתחום שישע במכונית גבוהה (תורת היולדת פ"ג הע"ג).

גם הנוסע במכונית רגילה ויושב על הספסל ומרים רגליו על המושב, באופן שממנו ועד לקרקעית הרחוב יש 80 ס"מ, הרי הוא כיוצא למעלה מ' טפחים (במשנ"ב סי' רמח סק"ד הביא מחלוקת בזה עיי"ש).

כשמגיע בתוך העיר ליד בית החולים וצריך לצאת מהרכב ולהמשיך ללכת למטה מ', שוב אין ההיתר של למעלה מ', אבל אם הרכב הוביל אותו לעיר שיש בה עירוב מותר ללכת בכל מתחם העירוב, כדין מי שיצא באונס והכניסוהו לתוך עיר מוקף חומה

איסור דאורייתא או דרבנן

כתב הביאור הלכה (רס"ו תד) בשם האחרונים: 'עגלות ההולכים ע"י קיטור [שנקרא אייזין-באן] אין ליטב עליהם בשבת, וגם בערב שבת אסור, אם יודע שישע בשבת משום תחומין', ע"כ.

והנה, זה פשוט, דנסיעה במכונית בתוך התחום עם נהג גוי אינו אסור רק מדרבנן, דכיון שהגוי מפעיל המכונית ומסיעו אין בזה רק משום אמירה לנכרי, שהוא רק איסור דרבנן, אבל בנסיעה רחוקה מחוץ לתחום י"ב מיל, כיון שהיהודי עצמו נוסע, יש להסתפק אם חשוב כעובר על איסור תורה אורק איסור דרבנן.

נפק"מ במקום שיש חשש סכנת איבר

והנפקא מינה בזה: אם אירע מקרה שיש בה חשש סכנת איבר ח"ו ואי אפשר לטפל רק בבית חולים, אבל הבית חולים נמצא רחוק י"ב מיל. אזי אם הנסיעה ברכב מחוץ לתחום הוא רק איסור דרבנן, מותר לנסוע ע"י נהג גוי עד הבית חולים [וכמוכח ששם יטפלו בו גוים], כמבואר בסימן שכ"ח (סי"ז ומ"ב סק"ז) הדולה שיש בו סכנת איבר עושים מלאכה דרבנן אפילו ע"י ישראל. אבל אם איסור הנסיעה מחוץ לתחום הוא דאורייתא, אסור לנסוע גם ע"י גוי לצורך חולה שיש בו סכנת איבר, כיון שהישראל בעצמו עושה איסור במה שיוצא מחוץ לתחום.

ובכן, נבאר מה הם הצדדים שהוא איסור דרבנן.

ציאה מחוץ לי"ב מיל

נחלקו הראשונים אם היוצא מחוץ לתחום כשיעור י"ב מיל אסור מדאורייתא או מדרבנן. בשולחן ערוך (סי' תד ס"א) נפסק דאסור מדאורייתא, והגר"א פסק דאסור מדרבנן (משנ"ב ס"ז). ומשמעות הפוסקים דלמעשה יש להחמיר כהשולחן ערוך (עי' ביאור"ה ד"ה למאן, ועוד).

נסיעה בכבישים בין עירוניים

כתב הרמב"ם בתשובה (מובא בב"י שם) שהמפליג בספינה בימים ובנהרות אינו עובר על איסור תחומין דאורייתא לפי שהם כרמלית, ואינם דומים לדגלי מדבר. לפי זה כתבו רבי עקיבא איגר (בהגהות שו"ע) והשולחן ערוך הרב (ס"ב) דצריך שיהיו כל הי"ב מיל רשות הרבים גמורה מן התורה, אבל ההולך בכרמלית אפילו יותר מ' מיל אין בזה רק איסור דרבנן, ועל כן כתבו דבזמן הזה שאין לנו רשות הרבים מן התורה לא שייך תחומין דאורייתא.

אכן ידוע שיטת המשנה ברורה שיש להחמיר כהפוסקים דגם בזמן הזה יש רשות הרבים, דרחבה ט"ז אמה אף אם אין ס' רבוא בוקעים בו הוא רשות הרבים מן התורה. ובפרט

והנה הטעם שאין תחומין למעלה מ' הוא משום דאינו מקום הראוי להילוך, וגם היושב בספינה ששט על הים מהלך במקום שאינו נוח להילוך, אבל ההולך על גבי עמודים הולך במקום שהוא ראוי להילוך (עי' רש"י עירובין מג.). ורכיבה על סוס ועגלה אף שאין הדרך להלך על הסוס והעגלה עצמה, כיון שהדרך להלך על הארץ על ידי רכיבה הרי זה כמהלך על הארץ ממש, שנוח להלך בהם על הארץ (עי' מג"א שם). ולדעת הבית יוסף רכיבה על סוס הרי זה כספינה על הים, שהבהמה שיש לה חיות מפסקת וחשוב כהולך על הים, ולפי"ז הנוסע במכונית לא גרע מרוכב על קרון שהוא דרך הילוך רגיל על הארץ שאין בזה ההיתר שלמעלה מ' טפחים.

ואפשר דדוקא הרכב והמנהיג עצמו חשוב דרך הילוך, שבידו ללכת עם הסוס והעגלה על הארץ כרגיל, אבל היושב ברכב סגור ואחר מנהיגו אינו חשוב כדרך הילוך, שאינו יכול לצאת ולהתקדם הלאה מהרכב הסגור לחוץ (ועיי' בס' תורת היולדת שם).

וְשִׁמְתִי פֶדְכוּד שְׁמִשׁוֹתַיךָ

ר' יוסף החזן

מעשה מבעל תפילה

ר' יוסף החזן, מאנ"ש שבאו להסתופף בצל רבינו ז"ל, ועל ידו נסתובב מה שזכינו לשמוע מרבינו ז"ל המעשה של הבעל תפילה (סיפורי מעשיות מעשה י"ב) כדאיאת בחיי מוהר"ן וז"ל: "המעשה של הבעל תפילה התחילה אחר שסיפר עם החזן ר' יוסף דפה, ואנחנו עמדנו לפניו, והחזן הנ"ל היה מלבשו קרוע."

ע"י תפילה באה כל ההשפעות

"ענה ואמר להחזן: אתם בעל תפילה שעל ידה נמשך הכל (היינו כל ההשפעות), ומדוע לא יהיה לכם מלבוש (שקורין קאפטן). ובתוך כך התחיל לספר בזה הלשון: כבר היה מעשה כזאת שהיה בעל תפילה. וסיפר כל המעשה. ובתחילת סיפורו לא ידענו שמספר מעשה ממעשיות שלו, רק סברנו שמספר מעשה סתם שאירע כך, רק אחר כך כשנכנס בדברים הבננו נוראות הענין שמספר, שהוא מעשה נוראה ממעשיות שלו, שהם סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות" (חיי מוהר"ן סי' ס"ב).

רבי יחיאל צבי אחיו של רבינו ז"ל

רבי יחיאל צבי, אחיו של רבינו, נקרא על שם רבי יחיאל זקנו (שהיה מכוונה בשם ה"דייטש"ל - הגרמני, כי מוצא היה מגרמניה) שהיה חתנו של מרן הבעל שם טוב הק' זצוק"ל. ר' יחיאל חתן הבעש"ט היה אבי אמו ה"ה הרבנית מרת פייגא, בת הרבנית מרת אדיל ורבי יחיאל (שיש"ק ח"פ אות רכ"ה ושי"ט), ואפשר שבשם 'צבי' נקרא על שם בנו של מרן הבעל שם טוב ז"ע. דר בקרימענאטשוק (כמו שראוי מכתב רבינו ז"ל אליו שכתבה לקרימענאטשוק).

התקרבותו אל רבינו ז"ל

רבי יחיאל לא היה מתחילה מקורב לרבינו ז"ל כמו חסיד לרבו, ופעם אחת בימי נעוריו של רבינו ז"ל בא אליו אחיו רבי יחיאל ז"ל על שבת, וראה את ההנהגה שלו בביל שבת והוטב בעיניו, ובסעודת שחרית היו מספרין העולם לפניו ז"ל איזה שיחות חולין, ולא הוטב הדבר בעיני רבי יחיאל.

שיחות חולין של ת"ח

ובמוצאי שבת נכנס לחדרו של רבינו ז"ל, ודיבר עמו מזה. ואמר לו רבינו ז"ל: האתה זוכר כל הסיפורים שהיו על השולחן בשחרית? ולא היה זוכר כולם. ואמר לו רבינו ז"ל: אני זוכר את כולם! והלך ונעל את הדלת של חדרו, והתחיל לסדר לפניו כל הסיפורים, ולהסביר לו קצת מה היה עניינם, ודיבר עמו עד איזה שעות על היום, והחלונות היו סתומים, ואחר כך הביט על המראה שעות וראה שהגיע זמן קריאת שמע של שחרית מכבר, והפסיק הדיבור.

בכביה גדולה, בנענועים גדולים, בהתעוררות נפלא והלך רבי יחיאל ממנו בכביה גדולה, ובנגעוים גדולים, ובהתעוררות נפלא, עד שעברו כמה ימים שלא היה יכול לאכול ולא לישון וכו', רק ישב בבכיות גדולות מחמת גודל התשוקה והנגעוים והתעוררות נפלא שנתעורר אז מדברי רבינו ז"ל, בהתקרבות אמתי, עצום ונפלא מאד" (חיי מוהר"ן, סימן ר"מ).

בעודנו חי לנן עדין, כמסופר בגמ' (כתובות ע"ז), ולא בכדי זכה לשכר מופלג זה, כי אכן החיים הנצחיים הינם נחלתם של שפלי הרוח, וכאשר ביארתי בתחילת ספרי הראשון "לקט אמרים" על פי כמה מקורות נפלאים, שמידת הענווה היא הנותנת חיים לאדם, ומלבד שעניו חי חיים מאושרים כאשר מתבטל אל השי"ת ומצדיק את כל העובר עליו בחיי השעה - אף גם זוכה העניו לחיי עולם, וכלשון רבינו: "עקר מה שיהיה נחיה ויקום בתחיה הוא השפלות של כל אחד, כי השפלות של כל אחד ואחד! יהיה נחיה לעתיד, ויקום בתחיה" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, עב). הרי לנו ההחיות הנצחית באה לפי מידת השפלות והענוויות של האדם, ומובן אפוא שרבי יהושע בן לוי שהיה ענוותן בתכלית זכה לחיים נצחיים.

סיפור פלא נוסף מציונו בגמרא (בבא בתרא עה). על אבני ה"כדכוד", שהיה רבי יוחנן יושב ודורש שעתידי הקב"ה להביא אבני כדכוד בגודל של שלושים על שלושים אמה ולבנות מהן את חומות ירושלים, שמע זאת אחד מן התלמידים ולגלג עליו; והלא אין בידינו אבני כדכוד אפילו בגודל של ביצת עוף קטן, ואיך יתכן שיביאו אבני כדכוד ענקיים כאלו... לימים הפליגה ספינתו של אותו תלמיד בים וראה מלאכי השרת שמנסרים אבנים טובות ומרגליות של שלושים על שלושים. אמר להם: אלו למי? אמרו לו: עתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים. וכשבא לרבי יוחנן אמר לו: דרוש רבי, כי לך נאה לדרוש, כאשר אמרת כן ראיתי. אמר לו: ריקא, אלמלא לא ראית לא האמנת! נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות. ע"כ.

והקושיא נשאלת מאליה; הרי היה לו לעשותו לגל של עצמות קודם, כשלגלג, ולא כאשר כבר הסכים עמו? והתירוץ בזה, כי אז כשלגלג, אפשר לדון אותו לכף זכות, שיש לו טמטום הלב והמח ולכן אין אמונתו שלמה, ולכסוף, כשהיה לו מוחין מאירים ישוב בתשובה ותהיה לו אמונה במה שקיבלנו מאבותינו. ולכן לא פגע בו אז כשלגלג. אבל לאחר שחזר ואמר שראה דבר שלא האמין מקודם, כאן כבר נעשה דבר שלא כהוגן. כי הרי אנו קיבלנו מסיני שצריכים להקדים את הנעשה לנשמע, שצריכים תחילה להאמין ואח"כ להבין, ורק כך נעשה כלי ראוי לעשיית המצוות כהוגן. אבל אותו תלמיד היה עלול לחולל מהפכה, ולהנהיג שיטה חדשה שצריכים תחילה להבין ואח"כ לעשות - אותו צריכים להטות מהמסילה, כי אמנם יתכן היה לדון גם עתה לכף זכות, אבל כאן הוא כבר בגדר של 'מזיק', הוא יכול להפוך את כל המכוון, כי הדרך הנכונה היא "נעשה" קודם ל"נשמע", והוא עלול לקלקל ולשבש קבלה זו שהיה מימי סיני, והייתה כאן סכנה גדולה לכל תמימות ושלמות האמונה שקיבלנו מדור דור.

בְּשַׁעְרֵי צִיּוֹן נִעְוָה בְּיָוִיִּים
טייערער ברודער!

אל תחריש ואל תשקוט מלעורר רחמים על הקיבוץ הקדוש בימי ראש השנה אצל רבינו הקדוש כאומאן ואל תיתן דמי עד שניענה מן השמיים וכשערי ציון נעוץ כיונים, לחיים ולשמחה ולשלום

ברכת מול טוב להר"ה אליעזר ליפא פאנזעניץ הי"ו לרגל הולדת הבת יה"ר שיזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב חתת דקדושה	ברכת מול טוב להר"ה גדליה קרמז הי"ו ולחוננו הרה"ח ר' שאול חיים שליט"א לרגל הולדת הבת הנפלאה יה"ר שיזכה לגדלה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב חתת דקדושה
---	--

ירושלים התגורר יהודי חרד וירא שמים בתכלית, ורבי יוסף סלאנט ז"ל שמו. דרכו הייתה לומר קדיש בבתי נייטין אחר תפילת שחרית כוותיקין, וכל השכנים היו באים לשמוע את הקדיש. הוא היה דרשן מיוחד במינו, ופירושו התאימו לבטא להפליא את התוכן העמוק של הפסוקים.

בדרך צחות נהג לפרש את פסוקי הנחמה שבהפטרה הנקראת בשבת זו (ושעיה נד יא-ט): "עֲנֵה עֲרֵךְ לֹא נִחְמָה, הִנֵּה אֲנִי מִן־בְּיַץ בְּפוּךְ אֲבָנִי, וְיִסְדָּתִיךָ בְּסִפְרִימִים. וְשִׁמְתִי כִּדְכֹד שְׁמִשׁוֹתַיךָ, וְשַׁעְרֶיךָ לְאֲבָנֵי אֲקָדָח, וְכָל גְּבוּלְךָ לְאֲבָנֵי חֶפֶץ. וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה', וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ". וביאר זאת כדלהלן:

הנה, דרכו של עני להתנחם על עניותו שלכל הפחות אינו מתפחד מן השודדים, כי מה יש להם לגנוב ממנו... לעומת זאת, העשיר סוער ודואג כל ימיו, וכנאמר "מרבה נכסים מרבה דאגה", אבל גם הוא מנחם את עצמו שכל זה שווה לו בעבור עשירותו ורכושו הרב.

אבל בגלות סובלים אנחנו הן מפני היותנו "עניה" והן מפני היותנו "סוערה", וזה גורם לנו אשר "לא נוחמה"...

ועל זה מנחם אותנו הנביא ואומר לנו שעוד נזכה לחיי עשירות של אבנים טובות ומרגליות עד אין קץ תחת ה"עניות" שהייתה מנת חלקנו, אבל כל זאת לא יגרום לשום "סער" של פחד ודאגות, משום שלעתידי לבוא יהיו "כל בניך לימודי ה'", ובזכות התורה לא נצטרך לשום צבא וחילות שישמרו עלינו...

על אורם הבלתי מושג של אבני ה"כדכוד" מסופר בליקוט שמעוני (ושעיה רמז תעח) כדלהלן:

מעשה בספינה שהייתה מפרשת בים הגדול והייתה כולה נכרים, והיה בה ילד יהודי אחד, ובא עליה סער גדול בים, נתגלה אליהו הנביא אל הילד הזה ואמר לו: "לך בשליחותי אצל רבי יהושע בן לוי ותראה לו אלו אבני כדכוד, ואני מציל לזאת הספינה בזכותך".

אמר הילד לאלהיו: רבי יהושע גדול הדור הוא, הוא לא יאמין לי. השיב לו אליהו הנביא: רבי יהושע בן לוי עניו גדול הוא ויאמין לך.

והוסיף אליהו והדריך את הילד, וכך ציוה עליו: כאשר תראה לו את אבני הכדכוד לא תראה אותם לו לפני בני אדם, אלא הוליכהו למערה רחוקה מן העיר לוד שלשה מילין, ושם תראה לו אותם.

מיד נעשה נס ויצא משם בשלום.

הלך הילד הזה לקראת רבי יהושע בן לוי, ומצא אותו יושב בישיבה הגדולה של לוד.

אמר לו הילד: "אדוני, דבר יש לי לומר לך".

קם ליה רבי יהושע בן לוי, והלך אחר הילד מהלך שלשה מילין, מבלי לשאול את הילד לאן הוא מוליך אותו, וכיון שהגיעו למערה, אמר לו: "אדוני, אלו הם אבני הכדכוד". וכשהראה אותם לו בהיקה כל לוד מאורם, והשליכן לארץ ונגזזו.

ועתה בוא וראה את גודל ענוותנותו של רבי יהושע בן לוי, אף שהיה חסיד מופלג ומיחידי הסגולה, אשר איכרן בבעלי ראתן ועסק בתורה, ולא נראה הקשת בימיו (כתובות עז). ואליהו הנביא נגלה לו תדיר (סנהדרין צ"ח), וזכה לדבר עם משיח צדקנו (סם). פניו היו כפני מלאך (ירושלמי ברכות פ"ה ה"א). וגדול הדור היה (פסיקתא דרב כהנא פסיקא יא - ויהי בשלח) - עם כל זה לא שאל לינוקא למשך שלש מיל מה הוא רוצה, אלא הלך אחריו [כי מן הסתם בעת אשר ינוקא בר-דעת מבקש הימנו דבר, דברים בגו ולא סתם מילי דכדי], והדברים מפליאים.

והנה ענוותן מופלג זה זכה שלא לטעום טעם מיתה, וכנס